

רע"פ 4262/18 - רענן בן-טובים נגד מדינת ישראל- עיריית תל אביב, "נח" - התאחדות ישראלית של ארגונים להגנת בעלי חיים

בבית המשפט העליון

רע"פ 4262/18

לפני: כבוד השופט (בדימ') א' שהם

המבקש: רענן בן-טובים

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל- עיריית תל אביב

המבקשת להצטרף: "נח" - התאחדות ישראלית של ארגונים להגנת בעלי חיים

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו, מיום 30.4.2018, בעפ"א 52614-02-18, שניתן על ידי כב' השופטת מ' סוקולוב - שופטת עמיתה; בקשה להצטרף להליך כידיד בית המשפט

המבקש: בעצמו

בשם המשיבה: עו"ד איתמר גלבפיש

בשם המבקשת להצטרף: עו"ד ענבל קידר-חיים

החלטה

1. לפני בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו (כב' השופט מ' סוקולוב - שופט עמיתה), בעפ"א 52614-02-18, מיום 30.4.2018. בגדרו של פסק הדין, התקבל ערעורה של המשיבה על הכרעת דינו של בית המשפט לעניינים מקומיים בתל אביב-יפו (כב' השופט ע' מסארווה), בתיק 08140284157, מיום 8.1.2018.

רקע והליכים קודמים

2. לחובת המבקש נרשם דו"ח בגין החזקת כלב שאינו קשור ברצועה או בשרשרת במקום ציבורי, לפי סעיף 11(א) לחוק עזר לתל אביב-יפו (פיקוח על כלבים ובעלי חיים אחרים) התשס"א-2000 (להלן: חוק העזר), אשר במסגרתו הושת על המבקש קנס בסך 475 ₪. מפרטי הדו"ח עולה, כי ביום 30.5.2015, המבקש "איפשר לכלבו להסתובב חופשי ומשוחרר מרצועה או שרשרת בשטח הגן הציבורי". המבקש ביקש להישפט חלף תשלום הקנס, ולפיכך הוגש נגדו כתב אישום המייחס לו את ביצוע העבירה הנ"ל.

3. ביום 8.1.2018, זיכה בית המשפט לעניינים מקומיים בתל אביב-יפו (להלן: בית המשפט לעניינים מקומיים) את המבקש, מחמת הספק, מהעבירה שיוחסה לו בכתב האישום. המבקש טען, כי הוא נמנע מלקשור את כלבו או לשהות עמו בגינה מיוחדת לכלבים, מאחר שכלבו זקן וחולה, ופעולות אלו מסבות לו "מכאוב וסבל רבים". המבקש הוסיף וטען, כי קיימת התנגשות דינים בין חוק העזר לבין חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994 (להלן: חוק צער בעלי חיים), אשר מחייב, בין היתר, את הבעלים של בעל חיים לספק את צרכיו ולדאוג לבריאותו. בית המשפט לעניינים מקומיים קבע, כי אם יוכח ש"קשירת הכלב מסבה לו מכאוב רב וסבל עודף, על רקע מצבו הבריאותי, ואם יוכח כי לא עמדו בפני הנאשם [המבקש] אפשרויות סבירות אחרות, הרי שחובותיו... כבעליו של הכלב, לדאוג לו ולהוציאו מדי יום מחוץ לכותלי הבית מספר פעמים ביום, גוברת על הציווי לפי חוק העזר העירוני, וזאת בשים לב לכך שאין מדובר בכלב שנשקפת ממנו סכנה לציבור". בית המשפט לעניינים מקומיים הבהיר, כי ניתן להגיע למסקנה האמורה במספר דרכים, שאין בינן "הבדלים משמעותיים", ובין היתר: סייג הצורך; הגנה מן הצדק; או דוקטרינת הביקורת המנהלית בפלילים.

בית המשפט לעניינים מקומיים ציין, כי אמנם לא הוגשה לו חוות דעת רפואית על ידי מומחה, לפיה קשירת הכלב גורמת לו כאב וסבל "מעבר [לאלו]... הנובעים ממחלותיו השונות של הכלב", ואולם, התקבלה עדותו של המבקש, לפיה כלבו, בן למעלה מ-13 שנים, סובל ממגוון בעיות רפואיות, וביניהן "מצב רפואי נוירולוגי שגורם לרגישות יתר בגופו ולכאבים במגע, כולל מגע רתמה". בית המשפט לעניינים מקומיים התרשם, כי "בהיבט של אמינות ומהימנות... דבריו של הנאשם [המבקש] שיקפו את המציאות כהוויתה, לפחות מנקודת מבטו". בית המשפט לעניינים מקומיים סבר, כי די בעדותו של המבקש ביחס למצבו הרפואי החמור של כלבו, כדי לקבוע שהקשירה של הכלב "גורמת לו לנזק ופוגעת בו באופן קשה". בית המשפט לעניינים מקומיים הגיע לידי למסקנה, כי "קיים למצער ספק כי מצבו הרפואי של הכלב היה קשה עד שקשירתו ברצועה, על רקע רגישותו המתוארת, עלולה הייתה להסב לו מכאוב וסבל עודפים". זאת, על סמך עדות המבקש; עדות חברו של המבקש, אשר הוערכה כאמינה ומדויקת; ומוצגי ההגנה, שכללו מסמכים ורשימות

המתעדים את מצבו הרפואי של הכלב, אף שחלקם "אינם קבילים... בהעדר חוות דעת מומחה". לפיכך, נקבע כי הנטל עבר למשיבה לסלק את הספק שעורר המבקש.

בית המשפט לעניינים מקומיים סבר כי, בנסיבות העניין, היה על המשיבה להימנע מהגשת כתב אישום נגד המבקש ולחלופין לחזור בה מכתב האישום. עוד נפסק, כי נוכח ההתנגשות בין חוק צער בעלי חיים וחוק העזר, "שיקול הדעת [של המשיבה] באכיפת החוק [במקרה דנן] והערכת משקלו של האינטרס הציבורי [באכיפה] מקבלים דגשים שונים מהרגיל". בסיכומי של דבר, קבע בית המשפט לעניינים מקומיים, את הדברים הבאים:

"מצאתי כי עקב מצבו הרפואי הקשה של הכלב, באותו מועד ובאותן נסיבות, קשירתו הסבה לו מכאוב וסבל רב ובהעדר אלטרנטיבה סבירה אחרת, יש לזכותו [את המבקש] בין אם מחמת הגנת הצורך ובין אם מחמת זוטי דברים, או אף לפי דוקטרינת הביקורת המנהלית בפלילים בבחינת כל המסלולים מובילים לאותו מקום, והוא זיכו הנאשם [המבקש] מן המיוחס לו."

המשיבה הגישה לבית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו ערעור על הכרעת דינו של בית המשפט לעניינים מקומיים, אשר השיג על זיכוי של המבקש. ביום 30.4.2018, קיבל בית המשפט המחוזי את הערעור, והרשיע את המבקש בעבירה שיוחסה לו. בית המשפט המחוזי ציין, כי אין מחלוקת על כך שהמבקש הפר את הוראות חוק העזר, לפיהן בעל כלב לא יאפשר לכלבו להימצא במקום ציבורי, אלא אם הוא קשור היטב ברצועה או בשרשרת. בית המשפט המחוזי בחן את השאלה, האם בנסיבות העניין, עומדים למבקש סייגים לאחריות פלילית או אחת ההגנות הקבועות בחוק העונשין, התשל"ז-1977. בית המשפט המחוזי נדרש, במיוחד, לטענת המבקש לפיה הוא לא ביצע כל עבירה, מאחר שהוא פטור מקשירת כלבו בשל מצבו הרפואי הקשה של הכלב. בית המשפט המחוזי סבר, בהקשר זה, כי שגה בית המשפט לעניינים מקומיים "בכל הנוגע לנטל ההוכחה המוטל על המשיב [המבקש]". הובהר, כי הנטל להעלות ספק סביר בדבר אשמתו של המבקש מוטל על כתפיו, ועל המשיבה "לא... מוטל הנטל להסיר ספק זה". לגישת בית המשפט המחוזי, המבקש לא עמד בנטל זה. נקבע בנוסף, כי עדותו של המבקש ושל עד ההגנה, "והתרשמותם הסובייקטיבית והבלתי מקצועית, בכל הנוגע למצבו הרפואי של הכלב, [אינה מספיקה] על מנת להוכיח כי קשירתו מסבה לכלב החולה כאבים מיוחדים כנטען". עוד נקבע, כי היה על המבקש לצרף חוות דעת מקצועית של מומחה, המוסמך כוטרנר, "ולהוכיח באופן אובייקטיבי את החרג הנטען", היינו, את מצבו הרפואי הקשה של הכלב, אשר אינו מאפשר את קשירתו ללא גרימת סבל עודף. בנסיבות אלה, ומאחר שהמשיבה הוכיחה את העובדה כי הכלב התהלך במרחב הציבורי כאשר אינו קשור ברצועה, ואילו המבקש לא עמד בנטל להעלות ספק סביר בדבר אשמתו, הוחלט להרשיע את המבקש בעבירה שיוחסה לו, ולגזור עליו קנס בסכום המקורי שנקבע בדו"ח, 475 ₪.

הבקשה לרשות ערעור ותגובת המשיבה

4. בבקשת רשות הערעור המונחת לפניי, משיג המבקש על הרשעתו בדין. המבקש גורס, כי בקשתו מצריכה דיון עקרוני בדבר אחריותה של רשות מקומית "ליתן פתרונות מהותיים... בעניין צער בעלי חיים, ובפרט בענין דנא, לכלבים ובעליהם במרחב הרשותי". המבקש מעלה בבקשתו שורה של טענות בעלות אופי מנהלי, נגד המשיבה, באשר להתנהלותה אל מול ציבור בעלי חיות המחמד בתל אביב-יפו. בין היתר, טוען המבקש, כי המשיבה אינה מאפשרת בירור יעיל וזול, של השאלה האם קיימת "אפשרות ממשית שאופן קשירתו יגרום נזק לגופו או בריאותו" של בעל החיים. עוד נטען, כי המשיבה דוחה באופן אוטומטי בקשות לביטול דו"ח מהסוג שניתן למבקש, בניגוד לחובתה להפעיל שיקול דעת

מהותי באכיפה של דו"חות מעין אלו. זאת ועוד, המבקש סבור, כי התנגשות חוק העזר העירוני וחוק צער בעלי חיים, יוצרת דיסהרמוניה חקיקתית, ובכך נגרמת גזירה שהציבור אינו יכול לעמוד בה, מאחר ששני החוקים קובעים עבירות שבצדן עונשים, "על כל דרך שיבחר בה אדם ללכת". עוד גורס המבקש, כי המשיבה כלל לא שקלה את מצבו הבריאותי של כלבו, בהתאם לחובתה לבצע בחינה מנהלית, טרם שתפנה לערכאות, כאשר בחינת הטענה נעשתה, לראשונה, במסגרת ההליך השיפוטי.

בהתייחס להרשעתו במסגרת הערעור, קובל המבקש על התערבותו של בית המשפט המחוזי "בערכם של אותות האמת העולים במשפט, [קביעות שמהוות חלק] מהפרורגטיבה הנתונה למותב הדין בראיות". עוד נטען, כי בית המשפט המחוזי יצר "דרישה עצמאית לחוות דעת וטרינרית יש מאין בניגוד לפקודת הראיות ובניגוד לתכליתה של חוות הדעת", שאין עמה כל יתרון להוכחת הכאב שחוזה כלבו. לשיטת המבקש, הרף שהציב בית המשפט המחוזי להוכחת מצבו הבריאותי של הכלב מהווה "נטל כבד ובלתי מידתי". עוד גורס המבקש, כי בית המשפט המחוזי לא נתן די משקל בפסק דינו להתנגשות הדינים המתוארת לעיל.

5. בתגובתה לבקשה, גורסת המשיבה, כי "עסקינן בתיק עובדתי פשוט", אשר אינו מצדיק דיון "בגלגול שלישי". לטענתה, "אין כל פסול בדרישת בית המשפט המחוזי, כי מצבו הרפואי של הכלב יוכח באמצעות עד מומחה לעניין", וכי המומחה יפרט אם מצבו הרפואי של הכלב מונע את האפשרות לקשור אותו ברצועה. לשיטתה של המשיבה, צדק בית המשפט המחוזי משלא הסתפק בעדותו הסובייקטיבית של המבקש בכדי להוכיח עובדה אובייקטיבית, קרי, מצבו הבריאותי של כלבו. עוד טענה המשיבה, כי המבקש הגיש, אמנם, מסמך מאת וטרינר ביחס למצבו הרפואי של הכלב, ואולם, המבקש נמנע מלהעיד את הוטרינר "או וטרינרים אחרים שאת מסמכיהם הגיש לבית המשפט קמא, והדבר מדבר בעד עצמו". עוד נטען, כי המסמך שהוגש אינו מציין במפורש כי מצבו הרפואי של הכלב אינו מאפשר את קשירתו.

6. ביום 29.7.2018, הגיש המבקש בקשה להשיב לתגובת המשיבה כמפורט לעיל. לא ראיתי מקום ליתן למבקש רשות להשיב לתגובת המשיבה, מאחר שטענותיו פורטו בצורה מקיפה והוא פרש בבקשתו יריעה רחבה דייה, לצורך הכרעה בבקשה.

בקשה להצטרף להליך במעמד של ידיד בית המשפט

7. ביום 30.5.2018, ביקש ארגון "נח" - התאחדות ישראלית של ארגונים להגנת בעלי חיים, להצטרף להליך דנן כידיד בית המשפט. לאחר בחינת הבקשה ואת התנגדות המשיבה אליה, לא ראיתי לצרף את הארגון להליך זה.

דיון והכרעה

8. כידוע, רשות ערעור "בגלגול שלישי" תינתן במשורה והיא שמורה למקרים חריגים, בהם מתעוררת שאלה משפטית כבדת משקל או סוגיה ציבורית רחבת היקף, החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים להליך; או למקרים בהם

מתעורר חשש מפני עיוות דין מהותי או אי-צדק שנגרם למבקש (רע"פ 3742/18 פלוני נ' פלוני (25.7.2018); רע"פ 4070/18 שניר נ' מדינת ישראל (1.8.2018)). לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובנספחיה, הגעתי לכלל מסקנה, כי הבקשה אינה עומדת באמות המידה האמורות. למרות ניסיונו של המבקש לשוות לבקשתו אופי של בקשה המעלה טענות משפטיות עקרוניות או נושאים בעלי חשיבות ציבורית רחבה, נראה כי, הלכה למעשה, עוסקת הבקשה בעניינו הפרטי של המבקש, וזאת בלבד, ואין מתעורר כל חשש כי נגרם לו אי צדק מהותי או עיוות דין. די בכך, בכדי לדחות את הבקשה לרשות הערעור.

9. עם זאת, הנני רואה להתייחס למקצת מטענותיו של המבקש, בבחינת למעלה מן הצורך. מקובלת עליי עמדתו של בית המשפט המחוזי, לפיה נדרשת חוות דעת של וטרינר מוסמך המוגשת כדין על מנת להוכיח כי מצבו הרפואי החמור של הכלב פוטר את המבקש מהחובה הסטטוטורית לקשור אותו ברצועה, וככלל לא ניתן להסתפק בעדותו של המבקש, בדבר מצבו הרפואי של כלבו. סבורני, כי הגשת חוות דעת מקצועית כאמור, ובמידת הצורך, גם זימונו של הוטרינר, אשר חיבר את חוות הדעת, להעיד במשפט, הם מהלכים מתבקשים, ואינם מהווים נטל כבד מנשוא. משהוכיחה המשיבה את כלל יסודות העבירה בעניינו של המבקש, מבלי שעלה בידו להקים ספק סביר בדבר אשמתו, היה מקום להרשיעו בעבירה שיוחסה לו. לטעמי, לא נפל משגה בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, ולפיכך אינני רואה מקום להתערבות בפסק דין ב"גלגול שלישי".

10. ומכאן לטענותיו של המבקש ביחס להתנהלותה של המשיבה, אל מול בעלי כלבים המבקשים, מטעמים רפואיים, לאשר את המצאות כלביהם במרחב הציבורי ללא רצועה. סבורני, כי ההתייחסות לטענות אלה אינה יכולה להעשות במסגרת בקשת רשות ערעור זו. ככל שהמבקש סבור, כי הטיפול בפניותיו בהקשר הנדון הינו לקוי, מן הראוי לפנות אל הגורמים המוסמכים במשיבה, על מנת להציף את הנושא, ולהבטיח קבלת מענה ראוי ברמה האישית והמערכתית. ניתן, כמובן, לפנות גם לערכאות שיפוטיות, ככל שהרשות נמנעת מלהשיב לפניותיו של המבקש, או שהתשובה אינה עולה בקנה אחד, לשיטתו של המבקש, עם כללי המנהל התקין ועקרונות המשפט המנהלי.

11. לאור האמור, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.

ניתנה היום, כ"ה באב התשע"ח (6.8.2018).

ש ו פ ט (בדימ')